

Čís. 1784.

Listinný podvod.

Osoba, k vystavení listiny oprávněná, nedopouští se spoluviny (návodu) na zločinu §u 201 a) tr. zák., dala-li sepsati třetí osobou listinu nesprávného obsahu; jde však o podvod dle §u 197 tr. zák. (spoluvinu na něm), byla-li listina ta vystavena za tím účelem, by se jí bylo dovoláváno ve sporu k podpoře tvrzených nepravdivých okolností.

Nezpůsobilý pokus jest tu jen tehdy, bylo-li k oklamání použito prostředku, jímž zamýšlený účel nikdy, za žádných okolností způsoben býti nemůže (nezpůsobilost in abstracto).

Listiny se používá nejen, když se předkládá tomu, kdo jí má býti oklamán, nýbrž i tehdy, když pachatel, dovoláváje se listiny, sděluje její obsah s osobou, která jí má býti v omyl uvedena.

(Rozh. ze dne 7. listopadu 1924, Zm I 532/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaných do rozsudku krajského soudu v Liberci ze dne 12. června 1924, pokud jím stěžovatelé byli uznáni vinnými a to: Marta V-ová zločinem nedokonaného podvodu podle §§ů 8, 197, 200, 201 písm. a) tr. zák. a Václav Č. zločinem spoluviny na podvodu podle §§ů 5, 8, 197, 200, 201 písm. a) tr. zák.

D ů v o d y:

Rozsudek spatřuje listivé jednání, vyhledávané ku skutkové povaze zločinu podvodu v tom, že Marta V-ová dala zhotoviti padělané potvrzení, že vyplatila Václavu Č-ovi 5000 Kč za cihly, a že je spoluzhotovila; u obžalovaného Václava Č-e pak v tom, že čin tento nastrojil, k němu úmyslně příčinu dal, a k jeho bezpečnému vykonání přispěl. Ačkoliv rozsudek v této části zmateční stížností napaden nebyl, dlužno přece s ohledem na ustanovení §u 290 druhá věta tr. ř. zkoumati především z moci úřední, nebylo-li touto částí odsuzujícího výroku v neprospěch obžalovaných nesprávně užito trestního zákona (§ 281 čís. 9 a) a 10 tr. ř.). Zhotovení padělané listiny soukromé ve smyslu §u 201 písm. a) tr. zák. spočívá v tom, že se jako vystavitel listiny udává osoba, jíž listina vystavena nebyla; listinně dává se zdání, jakoby byla vystavena určitou osobou, kdežto ve skutečnosti byla zhotovena osobou třetí, k tomu neoprávněnou; klam, který má býti přivoděn, týká se tedy v prvé řadě osoby vystavitele, nikoli obsahu listiny. Od tohoto případu dlužno rozlišovati případ, kde listina od osoby, v ní jako vystavitel označené, skutečně pochází, její obsah je však nesprávným. V případě tomto nejde o zhotovení padělané listiny ve smyslu §u 201 písm. a) tr. zák., nýbrž o listinu pravou, avšak s klamným nepravdivým obsahem a nelze proto tuto činnost podřaditi pod ustanovení §u 201 a) tr. zák., jež mají na mysli toliko zhotovení listiny padělané. V případě, o nějž tuto jde, byl zhotoven účet, jímž potvrdil obžalovaný Václav Č. Martě V-ové

příjem kupní ceny 5000 Kč za cihly. Účet ten byl zhotoven v přítomnosti a za souhlasu, ba na žádost Václava Č-e, osoby to k vystavení tohoto účtu jediné oprávněné, Rudolfem H-em jakožto nástrojem, do zločinné činnosti nikterak nezasvěceným; jest na snadě, že nesejde na tom, zda byla listina vystavitelem vlastnoručně sepsána, či zda dal ji sepsati osobou třetí; stalo-li se tak s jeho souhlasem, z jeho rozkazu, sluší tuto činnost stavěti na roveň případu, v němž vystavitel byl listinu sepsal sám. Jest proto pojmově vyloučeno a nemyslitelno, že osoba k vystavení listiny oprávněná dopouští se spoluviny (návodu) na zhotovení padělané listiny ve smyslu §u 201 písm. a) tr. zák., nechavši listinu, k jejímuž vystavení jediné jest oprávněna, sepsati osobou třetí. Stejně nelze osobám, při tomto jednání spolupůsobícím — v tomto případě tedy hlavně Martě V-ové — klásti za vinu »zhotovení listiny padělané«, kdyžtž nespolutpůsobila při zhotovení listiny »od vystavitele nepocházející«, nýbrž pomáhala při sepsání listiny vystaviteli samému, takže jimi zhotovena byla listina pravá, ovšem s nepravdivým obsahem.

Lstivé jednání obžalovaných nekryje se tedy s pojmem »zhotovení padělané listiny« podle §u 201 a) tr. zák.; přes to však nelze tvrditi, že šlo o činnost, s hlediska trestního zákona nezávadnou. Rozsudek zjišťuje po stránce skutkové, že obžalovaná Marta V-ová tvrdila v civilním sporu o žalobě Dra R-a jako druhá žalovaná, že prvžalovanému Václavu Č-ovi zaplatila cihly; na důkaz správnosti tohoto (nepravdivého) tvrzení dovolávala se stěžovatelka písemného potvrzení a bylo ústní jednání k provedení tohoto důkazu odročeno na 20. prosince 1923. K podnětu Václava Č-e byl, jak zjišťuje rozsudek, onen účet, stvrzující příjem kupní ceny 5.000 Kč Václavem Č-em, sepsán Rudolfem H-em, opatřen dřívějším datem a zamazán V-ovou máslem, aby vyhlížel hodně starý. Č. vzal tuto listinu k sobě zřejmě za tím účelem, by ji předložil soudu. K uskutečnění zločinného záměru však již nedošlo, ježto spisy při ústním roku ještě před sporným jednáním postoupeny byly státnímu zastupitelství. Třebaže dle shora naznačeného stanoviska nešlo o zhotovení padělané listiny, je přece z rozsudkových zjištění zřejmo, že se stěžovatelka v civilním sporu dovolávala k opodstatnění námítky listiny »s nepravdivým obsahem«, že tato listina oběma obžalovanými ve vzájemné shodě byla sepsána a že ji obžalovaný Č. za účelem jejího předložení ve sporu vzal k sobě. Tyto, nalézacím soudem zjištěné skutečnosti, opodstatňují veškeré náležitosti zločinu podvodu ve smyslu §u 197 a 200 tr. zák. Nelze sice spatřovati v pouhém tvrzení nepravdivých skutečností ve sporu civilním ať v žalobě, ať v námítkách strany žalované jednání podvodné; snaží-li se však strana nepravdivé své tvrzení podpořiti paděláním průvodů, dovolává-li se listiny za tímto účelem padělané, vykazuje toto jednání veškeré náležitosti skutkové povahy zločinu podvodu ve smyslu §u 197 tr. zák., pokud se týče (jako v tomto případě), pokud k dokonání zločinné činnosti nedošlo jen pro překážku, odjinud v to přišlou, skutkovou povahu pokusu podvodu dle §u 8 a 197 tr. zák. Zda stěžovatelé byli uznáni vinnými podvodem, spáchaným lstivým předstíráním, zračícím se ve formě, v §u 201 a) tr. zák. blíže uvedené, či v jiné lstivé formě, jest co do tíže trestného činu naprosto lhostejno.

Tak i onak jde s ohledem na zjištěnou výši zamýšlené škody o zločin pokusu podvodu ve smyslu §§ů 8, 197, 200 tr. zák., sazba trestní — (s ohledem na výši škody přichází v úvahu sazba uvedená v §u 1 zák. čís. 259/23 sb. z. a n.) — a následky odsouzení jsou stejné. Ani o zvláštní kvalifikaci nelze tu mluvit, neboť § 201 tr. zák. tvoří pouze doplněk k §u 197 tr. zák.; uvádějí se v něm, přihlížeje k rozmanitosti způsobů podvodu, pouze příkladmo hlavní druhy, v nichž se »Istivé předstírání«, v §u 197 tr. zák. všeobecně vytčené, často objevuje. Nebyla proto též — a to zcela právem — v okolnosti, že čin byl rozsudkem podřaděn i pod ustanovení §u 201 písm. a) tr. zák., shledána zvláštní kvalifikace přitěžující stěžovatelům při výměře trestu; uvádít rozsudek u obžalované Marty V-ové pouze dvojí kvalifikaci podvodu, čímž má na mysli kvalifikaci dle §§ů 200 a 199 písm. a) tr. zák., což nade vší pochybnost vyplývá i z toho, že u Václava Č-e přitěžující okolnosti vůbec nebyly shledány. Třebaže tedy »Istivé jednání« obžalovaných rozsudkem bylo mylně posuzováno se stanoviska §u 201 písm. a) tr. zák., místo dle všeobecného ustanovení §u 197 tr. zák., nemění se tím v podstatě nic na tvářnosti a tíži činu jako zločinu nedokonaného podvodu ve smyslu §§ů 8 (5, 8), 197, 200 tr. zák., jehož skutkové znaky docházejí plného krytí ve skutkových zjištěních rozsudku jak po stránce objektivní, tak po stránce subjektivní. Stěžovatelům nestala se újma a není proto příčiny ku zrušení nebo změně odsuzujícího výroku.

Sluší nyní ještě zkoumat, zda ob stojí námitky zmateční stížnosti, vychází-li se ze shora naznačeného právního stanoviska. Zmateční stížnost, opírající se jedině o důvod zmatečnosti dle §u 281 čís. 9 a) tr. ř. namítá, že soudem nalézacím zjištěné činy obžalovaných nejsou trestnými, jednak, že samy o sobě nebyly vhodnými, by byly přivodily odpůrcovo poškození ve sporu civilním, takže šlo jen o nezpůsobilý pokus, jednak že vzhledem k tomu, že listiny s falešným obsahem nebylo použito a listina nepřišla na vědomí ani soudci ani odpůrci, jde o jednání přípravné. Neobstojí ani ta, ani ona námitka. Poukazuje-li zmateční stížnost na odůvodněnou první námitku k tomu, že průvodní věta, jež závadnou listinou měla být dokázána, byla právně zcela nerozhodnou, takže, i kdyby nabídnutý důkaz byl býval proveden, nemohla by tím být přivoděna ztráta sporu a majetkových práv žalující strany, přehlídí, že způsobilost pachatelova jednání, vyvolati omyl a prostředkem omylu poškoditi něčí práva, jak ji vyžaduje podstata podvodu a také podstata nedokonaného podvodu, lze pojmově vyloučiti jen tehdy, když bylo k oklamání použito prostředku, jímž zamýšlený účel nikdy, za žádných okolností způsoben býti nemůže, tedy prostředku v tom směru úplně a nepodmíněně (in abstracto) nezpůsobilého. Stačí tudíž povšechná možnost škody, třebaže v konkrétním případě zvláštní vlastnosti použitého prostředku, nebo zvláštní poměry jednotlivce, vůči němuž bylo prostředku použito, bránily účinnosti pachatelova jednání, povšechně k oklamání způsobilého, takže jen pro tyto vlastnosti a poměry zamýšlený bezprávný účinek škody, po případě již omylu nenastal. Je zřejmo, že vývody zmateční stížnosti neuplatňují abstraktní nezpůsobilosti podvodného jednání s hlediska §u 197 tr. zák. Stížnost sama

poukazuje k tomu, že by bylo vlastně bývalo na soudu, by odmítl důkaz dotyčnou listinou jako právně nezávažný. Soud však tak neučinil a dal tím již výraz svému přesvědčení o závažnosti jeho obsahu, takže nelze pochybovati o tom, že nelze vyloučiti in abstracto možnost, že by obžalování omylem, vyvolaným závadnou listinou, též dosáhli svého cíle, t. j. rozsudku, jim příznivého, a tím poškození odpůrce na jeho majetku. Na tom ničeho nemění se tím, že by žalující strana opravným prostředkem mohla snad rozsudek, jí poškozující, znovu odstraniti, jelikož skutková podstata podvodu vyžaduje jen způsobilost, přivoditi škodu, nehledíc ani k tomu, že onu možnost nelze vyloučiti ani v řízení opravném. Nemůže tedy býti v tomto případě řeči o pokusu s prostředkem nezpůsobilým.

Co se týče druhé námítky, dlužno sice připustiti, že v tom, že zhotoveno bylo falešné potvrzení o placení a že listina tato byla Č-ovi odevzdána, nelze shledávati čin, vedoucí k dokonání podvodu, jak to ve výroku rozsudku uvedeno. Naproti tomu jest stížnost na omylu, tvrdíc, že nedošlo k použití závadné listiny obžalovanými. Nalézací soud v důvodech rozsudku, výrok jeho takto doplňujících, zjišťuje, že stěžovatelka v civilním sporu odvolala se na důkaz svého tvrzení na toto písemné potvrzení a, že důkaz tento listinou byl procesním soudem připuštěn. Listiny však používá se nejen, když se předkládá tomu, kdo jí má býti oklamán, nýbrž i tehdy, když pachatel, dovolává se listiny, sděluje její obsah s osobou, která jí má býti v omyl uvedena. Že se tak stalo v úmyslu, oklamati procesního odpůrce, nalézací soud zjišťuje a zjišťuje též, že zhotovení listiny za tímto účelem stalo se k žádosti a k radě Václava Č-e, který jí vzal k sobě za tím účelem, by ji soudu předložil. Tímto jednáním obžalovaných však projevuje se dostatečně, t. j. měrou, nepřipouštějící vážných pochybností, opravdové rozhodnutí k oklamání procesního soudu a strany žalující za účelem poškození této na jejím majetku. Nemůže proto býti řeči o jednání přípravném, nýbrž jde o jednání pokusné, jež podle zjištění rozsudku nevedlo ke skutečnému vykonání podvodu jen proto, že soudce se usnesl k návrhu žalobce postoupiti spisy trestnímu soudu. Právem tudíž soud nalézací, zjistiv též výši zamýšlené škody, podřadil jednání obžalovaných pod ustanovení §§ 8 (5), 197, 200 tr. zák.

Čís. 1785.

Pojmu »svědectví« dle §u 199 a) tr. zák. neodpovídá seznání osoby, již soud vyslechl jako svědka, maje za to, že na trestném činu není účastněna, byla-li v době výslechu buď pachatelem nebo spoluvinníkem; nezáleží na tom, že poučena dle §u 153 tr. ř. nevzdala se svědectví.

(Rozh. ze dne 8. listopadu 1924, Zm I 422/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Chebu ze dne 10. března 1924, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem